

ILAFISKEO

TISSKRIFT FOR NY LITTERATUR

#21 · 1999

REDAKTION: CARSTEN RENÉ NIELSEN OG ROLF SINDØ. ILDFISKEN UDKOMMER TRE GANGE ÅRLIGT. ABONNEMENT: 100 KR. ÅRLIGT, 40 KR. PR. NUMMER I LØSSALG (PRISERNE ER INKLUSIV MOMS OG FORSENDELSE). EKSPEDITION OG REDAKTION: ILDFISKEN, SKOVVEJEN 69 B, 2. SAL, 8000 ÅRHUS C. TLF.: 86 76 37 47. HJEMMESIDE: WWW.POESI.DK/ILDFISKEN. E-MAIL: CRN@GET2NET.DK. UDGIVET MED STØTTE AF KULTURMINISTERIETS BEVILLING TIL ALMENKULTURELLE TIDSSKRIFTER. GRAFISK DESIGN: PER ANDERSEN. TRYK: WERKS OFFSET. © BIDRAGYDERNE OG ILDFISKEN. ISSN 0906-5202.

VEJENE

Når man kommer sydfra svinger de til venstre ind i det flade landskab, brede, insisterende og sorte; afstribningen mangler. Set fra luften er alle enige om, at der højst kan være tale om fire. Men færdes man på dem, forekommer de at bevæge sig, og hver krumning og udfletning synes pludselig uoverskuelig, multiplicerende sig under én, og stadigt forbinder de sig med nye endnu ukendte. De få kartografer som har overlevet forsøget på at kortlægge dem, taler om instrumenters pludselige misvisning og måleresultaternes matematiske galimatias. De omkranser en nitten gange nitten kilometer bred utilgængelig zone, og om aftenen er området oplyst som en byggeplads med kraner, stilladser og høje projektører, men ingen har formået at lokalisere den vandrende by, hvortil disse veje synes at føre.

FORAN BIBLIOTEKET

I døråbningen ind til Nationalbiblioteket i Buenos Aires spørger Borges katten, som bor der, om han må have lov at gå forbi den.

»Det er muligt«, svarer katten, »men du skal vide, at jeg er mægtig. Og jeg er kun den underste dørvogter; fra sal til sal står der dørvogtere, den ene mægtigere end den anden. Allerede den tredje kan ikke engang jeg tåle synet af.«

Borges nikker og går forbi den ind i biblioteket.

LANDSKABET OMKRING VINCI

Ikke at det er fremmed, landskabet, dertil har jeg opholdt mig for længe i det. Det forekommer mig efterhånden yderst velkendt. Jeg kunne næsten sige, at det var mit landskab.

Det ligger dagen lang og pulserer svagt i grønt og hvidt. Det er, som det er. Ganske ligetil. Der er intet forfalsket ved det, og det forsøger ikke at skjule noget. Det er tilmed meget nysgerrigt. Nogen gange følger det efter mig som en sky hund. Det kan være ret irriterende, når man bare har lyst til at gå en tur i det.

Så kommer det hen og står og ser på mig med store, brune kvieagtige øjne, mens det pruster varmt fra enorme næsefløje og vil lugte til mit tøj. »Gå hjem«, siger jeg strengt til landskabet. »Læg sig«, siger jeg, »dæk!«. Men lige meget hjælper det, for det bliver stående og glør på mig lige præcis uden for rækkevidde.

Det er nok monteret på meder og glider over våd is, for når jeg bevæger mig fire centimeter i den ene retning, kan jeg være sikker på, at det bevæger sig nøjagtigt fire centimeter i den anden.

Man kan blive lidt paranoid af det. Det nytter ikke at kaste med sten eller slå efter det med en stok. Og man kan ikke fange det. Det undslipper én som en fiskestime, og giver sig til at løbe op og ned ad skrænterne som en kåd hest.

Det kan være en god idé at tage praktisk fodtøj på og medbringe solcreme og en lommelærke med indgraveret monogram, når man bevæger sig ud i det. For man må tage sine forholdsregler og være på vagt. Gør man ikke det, kan man blive helt afhængig af det.

Det kan lejre sig i nervesystemet som en sygdom, man aldrig helt bliver kvit. Man forvandles ganske simpelt til junkie af dets stærkt vanedannende kurver og rækken af skeletagtige træer øverst på en bakketop, gennemlyste mod en blå himmel.

Han sidder på bænken
 flasken klemmt godt fast
 i benenes kløft;
 hyldetræerne står blege og gule i
 det dæmpede lys på skrænten
 bag passagerliniens terræn
 og det er en uberørt have der vokser bagved:

Det er let at skrive om
 Feber & Igrønne Vækster;
 hun har brysterne bundet op
 i en streng af brokade;

og uret synes at slå
 i et andet rum.
 Så duver nattens lange bølge:
 Han har rejst sig

Jeg troede så sikkert, at netop mine
 adskillelser måtte være på lånt tid,
 og tog det som en selvfølge at
 vi skulle mødes igen.

Nu ser jeg ved årets midte
 hvordan vi kastes af en uendelig
 dønning,

og kun i sekundet: Dit hår på en pude;
 dyrets urolige roden i mørket.

Og hver morgen
 er det nu lidt senere, jeg vågner
 med solen og venter,
 som firbenet trykket mod stenen:
 regnen der faldt på en time
 den sommer

JEG ER HER NU

SAMTALE MED SIMON GROTRIAN

– *Du betragtes af nogle anmeldere som en kulddigter, en svær og utilgængelig lyriker, som læses af æggehoveder. Hvordan vil du karakterisere dig selv som lyriker?*

– Jeg er på en måde et stort barn, der smider med ordene, jeg er også et voksent menneske, og skidt være med anmelderne! Ifølge dem skulle jeg jo være mere eller mindre sindssyg ... Alle gode digtere er i øvrigt mere eller mindre sindssyge. Bare se på Michael Strunge, han var manio-depressiv. Grundtvig var også manio-depressiv. Hölderlin var schizofren. Georg Trakl blev sindssyg til sidst. Celan led af svære despressioner. Nelly Sachs blev paranoid. Der er så mange eksempler, og det er absolut de gale digtere, jeg sætter højest. Det er dem, jeg holder af, det er dem, jeg fisker frem, hvis jeg skal styrke mig. De er ikke forbilleder, men mere venner – som desværre er døde alle sammen.

Jeg ved godt, at det her ikke er en direkte besvarelse af dit spørgsmål, men det fortæller noget om mig. De, der har noget at kæmpe med, trykker den af på papiret. De andre lyrikere ... pjækker. Jeg synes, det er vigtigt at rumme de yderpoler, som for eksempel Strunge havde. Disse yderpoler gør digtene autentiske for mig at se.

– *Hvordan vurderer du Michael Strunge?*

– Han er den vigtigste lyriker i Danmark i 80'erne, det er jeg ikke et øjeblik i tvivl om. Ganske vist er det forholdsvis let at sige, eftersom manden er død, men han havde det, der skulle til.

– *I amerikansk litteraturforskning taler man om »The Star System«. Begrebet betegner de unge, døde kunstnere, som fejres og hylides, netop fordi de døde unge, typisk med et værk af begrænset størrelse bag sig. Disse »stjerner« vurderes i lyset af deres uafsluttede forfatterskab, af alt det, de kunne have drevet det til.*

– Sådan har jeg det ikke med Strunge, jeg føler på mange måder, at hans forfatterskab blev afsluttet med »Verdenssøn« (1985, red.). Jeg fornemmer, at der skete noget afgørende i 1985. Der var ikke mere at samles om. Man var nødt til at gå i hver sin retning, og jeg følte det på min egen krop, jeg blev alene.

– *Søren Ulrik Thomsen har beskrevet noget lignende i »Farvel til det blå rum«.*

– Ja, og når man skriver den slags, er det fordi, det er noget, man selv har oplevet. Det har noget at gøre med ens egen person. Det var i hvert fald, hvad jeg selv oplevede meget tydeligt i de år.

– Kan man tale om, at der findes en generation af lyrikere i Danmark i 90'erne?

– Jeg synes, det er så trivielt at gøre det, det er spild af tid at tænke på den måde. Alt er sprængt i dag.

– Hvilken betydning eller rolle har en lyriker i dag? Der er for eksempel så meget støj i tiden. Hvad kan du som lyriker gøre?

– Det stik modsatte. Højholt siger i et digt fra *Poetens hoved*, at den, der vil skabe i disse tider, må være en stift imod strømmen. Altså en stift *imod* det strømmende, og jeg har faktisk tænkt på – som en hilsen til Højholt – at skrive en bog, der skulle hedde »Grammofonen, der drejede modsat«. Hér er det jo ikke engang en stift, men selve *grammofonen*, der går imod strømmen. Det bliver sikkert ikke til noget, men jeg synes, at det er sagen i en nøddeskal. Det kendetegner de store kunstnere, at de har været en stift imod det strømmende. Karen Blixen med sine fortællinger, H.C.Andersen med sine eventyr og Kierkegaard med en blanding af filosofi og digtning. Den populære digtning vil uvægerligt dø. Det, der blot plaprer løs og følger strømmen, det kreperer, og hvis man vader afsted midt på vejen, bliver man kørt over.

Et menneske, som aldrig læser en bog, kan stort set have de samme erfaringer som en universitetslektor i litteratur. På den måde tror jeg ikke, at digte og litteratur kan røkke særlig meget ved noget som helst, men man kan få en følelse af, at man ikke er alene.

Peter Laugesen har i øvrigt et digt, som jeg har omformet. I digtet står der: »JEG ER ALENE / DU ER ALENE / VI ER IKKE ALENE«, og jeg ville hellere sige det på følgende måde: »Jeg er alene. Du er alene. Vi er alene.« Grunden til dette er, at når man har sagt »Vi er alene«, så er man jo også sammen: Vi er kun os. Det er på en måde et selskab i alle mulige overførte betydninger. Selvom man aldrig sidder direkte over for sine læsere, og selvom en bog er et halvt år undervejs, så er der dog en kontakt. Det spændende ved dette er, at selv om man selv og éns læsere forsvinder, så kan det være, at der er andre, der går i gang med éns bøger. I princippet kan det fortsætte i det uendelige. Når et menneske lukker døren og sætter sig med en bog, er det i selskab: »Vi er alene«. Den tanke kan jeg godt lide, for man skal ikke tro, at man er mere social med 20 mennesker end med 1 person. Jeg tager sproget meget konkret og siger, at man faktisk kan være alene sammen i et digt.

Jeg synes, Laugesen taber sit digt på gulvet med glosen »ikke«. For det er jo en pladder-pladder version af virkeligheden. Det gælder også Sebastians sang, »Du er ikke alene«, for man *er* jo alene, og *alle* er ensomme. På den måde er ordene uhyre konkrete. Jeg opfatter det på den måde, at man har nogle ord på en side, og det er her og nu, det sker. Det kan ikke nytte noget at forsøge at snige sige uden om. Det er *nu*, det sker. Digteren siger, »Jeg er her nu« og læseren forventer at føle det samme.

– Religiositeten var ikke synlig i dit forfatterskabs begyndelse. Den er kommet til på et senere tidspunkt?

– Jeg tror, det begynder med, at man kommer tæt på det absolutte som digter. Hvis man bliver ved med at skrive, bliver Gud interesseret, og så melder han sig.

Livsfælder blev et gennembrud for mig i den retning. Siden den bog har jeg fablet om genopstandelse, Gud og Jesus. Opstandelsestanken er ikke bare en banal længsel efter paradys. Det er først og fremmest Gudsriget her på jorden. Paradys har entré her på jorden. Gudsriget er også her. Og det betyder simpelthen noget for den måde, man behandler hinanden og verden på. Der er ikke tale om en flad længsel efter noget bedre, for så kunne man lige så godt begå selvmord. Man må ikke pjække fra noget som helst.

Der er ingen, der ved noget om, hvordan Paradys ser ud. Vi har kun visioner. Men Paradys er det springende punkt, jeg ville ønske, jeg kunne banke det ind i knolden på hvem som helst, at Paradys venter ... os alle sammen – nu er jeg ret generøs i dag! Jeg kender en præst i Linå, Karen Berntsen, som konfirmerede mig, og vi fik kontakt med hinanden igen for et par år siden. Hun skrev et citat fra Det Gamle Testamente i min konfirmationsbibel: »Stol på Herren og gør det gode«.

Det gode er ikke at dele blomster ud på Strøget. I forbindelse med digtning er det snarere at sige noget, som måske gør ondt, men som vil gøre godt til sidst. Og det er vigtigt, at man som menneske rækker ud efter andre mennesker.

– *Hvordan vil du karakterisere dig selv som lyriker i forhold til udsagnet »Stol på Herren«?*

– Vi har talt om det fatale, livsfælderne og alt det der. *Livsfælder* er et skrig, selv om det er pakket lidt ind. Men efter denne bog kommer troen for alvor, herefter stoler jeg på Herren og priser ham. Det nemmeste er sådan set at give Gud fingeren. Man er nødt til at være tålmodig. Man er nødt til at lære at bede, og en bøn er ikke det store, kolde bord, Gud ikke en automat. Hvis man beder en bøn, så vil den blive hørt. Mit navn, Simon, betyder den bøn hørt, har jeg hæftet mig ved. Digte kan også være bønner i en vis forstand.

– *Er digtekunsten en katedral, som du valfarter til og beder i?*

– Nu sagde jeg ganske vist, at digte kan være bønner, men hvis jeg appellerede i mine digte, så ville det blive ynkeligt.

– *Så du vil måske slet ikke karakteriseres som en modernistisk lyriker, som digter i den modernistiske tradition i en sekulariseret virkelighed?*

– På en måde slet ikke, men det er alligevel tæt på. Men jeg synes, det er en begrænsning, at der ikke er nogen transcendens i modernismen.

– *Men hvad nu med dine modernistiske forbilleder, som du indledningsvis nævnte, hvad kan du så bruge dem til i lyset af dette?*

– Det er ikke forbilleder, det er venner.

– *Tager vi for eksempel Michael Strunge, så var han vel en modernistisk ateist?*

– Jo, men det sidste ord, han overhovedet skrev – *Billedpistolen* er jo skrevet inden *Verdenssøn* – var »Gud«. At Gud så ifølge Strunge ikke findes er nærmest en attitude,

synes jeg.

– *Hvad betyder ensomhed for dig som digter?*

– Det er en del af den pris, man betaler for at være en stift imod strømmen, både socialt og på alle mulige andre måder. Jeg bor alene, fordi min skæbne har formet sig på den måde. Men jeg ved jo heller ikke, hvad der venter mig. Og så kommer udsagnet »Stol på Herren« ind i billedet. Det, Gud vil med mig, det bliver til noget. Så jeg må være fortrøstningsfuld, skrive mine digte og gøre mit bedste.

Jeg er blevet opdraget til at være social. Min klasselærer sagde, »Husk nu at være social«, men det sociale kan også let sejpines, for det kan også ende med, at man ikke har noget at sige hinanden til sidst. Mange af de følelser, som man har som lyriker, er der jo ingen, der kan finde ud af. Der er ting, jeg ikke kan gøre, men jeg kan til gengæld bruge min fantasi. Jeg kan jo sætte alle mulige mennesker i spil over for hinanden i digtene, det er den mulighed, der er i sproget. Isolation og fantasi hænger sammen, og man er nødt til at kæmpe med isolationen, den er den pris, man betaler. Man digter alene. Jeg er glad for at bo, hvor jeg gør i dag (i Midtjylland, red.), men jeg har ikke fundet de vises sten. Jeg har ikke fundet fred på nogen måde og overvejer blandt andet at købe mine forældres gård, der ligger et par kilometer fra min nuværende bolig. For at slutte en cirkel.

Så vidt det sociale område, hvor mine livslinier er blevet indsnævret i de senere år. Jeg får ikke noget ud af at dyrke det sociale liv, men når det gælder mit digteriske projekt, så udvides horisonten i modsat retning. Jeg trækker mig tilbage af nødvendighed. Det er en naturlig bevægelse for mig, på samme måde som det var det for »de gale digtere«. Derved gør jeg noget andet end det, tiden fordrer. Man kan kalde det, hvad man vil, men man kan jo også opfatte det som en klode, der bliver omfavnet. Man skal holde sig selv og sine digte på plads, så de ikke bare letter for læserens øjne.

– *Du ønsker ikke, at dine digte bliver for lette at afkode?*

– Digtene skal selvfølgelig rumme en lethed i en eller anden forstand, men der er altid noget, der ikke bør siges og heller ikke skal siges. Hvis der ikke er en rest tilbage, så er der ikke noget at arbejde videre med.

– *Hvad kan det være, man ikke bør sige noget om?*

– Det drejer sig slet ikke om, hvorvidt man kan bruge ordet »radiator«. Digte er ganske vist kommunikation, men man må ikke falde for fristelsen til at prædike, det må vi lade præsterne om.

– *Den rytmiske sans, fornemmelsen for metrikken, er meget tydelig i dine digte. Skanderer du verslinierne, når du skriver?*

– I min kommende digtsamling har jeg brugt salmer som en form for forlæg nogle steder: »Gud skal altid mage«, »Hil dig frelser og forsoner« og »I østen stiger solen op«. Det er ikke melodien i salmen, men salmeversets sproglige rytme, som jeg fornemmer, mens jeg skriver. Det er ikke beregning, sådan lyder de bare. Ofte er det faktisk sådan,

at jeg først har digtets slutning, og derefter bygger digtet op efter denne slutning. Det er ikke noget tilstræbt, det er ikke en rolle, jeg spiller.

– *Salmernes metrik trækker altså spor ned i dine digte?*

– Ja.

– *Men næsten alle moderne lyrikere har jo for længst afskrevet metrikken som et for stramt system?*

– Jeg vil ikke tale om et system, jeg vil kalde det en nødvendighed. Jeg bruger både alfabetiske og numeriske systemer i mine digte. Systemet kan netop være det, der bærer digtets lethed. Det kan også være en overlevelsesstrategi. Karen Blixen skrev – det må have været i *Den afrikanske Farm* – noget i retning af, at mennesker har brug for symmetri eller mønstre.

– *Men den anden side af dit forfatterskab er de vilde metaforer, som vel nærmest er anti-systemiske?*

– Netop, og det er jo blot to sider af samme sag: Det vilde og det ordnede. Disse begreber holder hinanden i skak, afbalancerer hinanden.

– *Kan man så karakterisere dit forfatterskab som værende udspændt mellem to poler, de vilde metaforer og systemet?*

– Ja. Jeg lægger mere vægt på, at ordene skal fungere i forhold til hinanden i et digt. Og så er det selvfølgelig også vigtigt, at man kommer frem til noget, som virker ... anderledes. Når man skriver, er man jo i kontakt med underbevidstheden og skal bearbejde de ord, der kommer frem.

Men det er klart, at noget i mine digte forbliver uforløst på trods af systemerne, fordi metaforen og systemet holder hinanden i skak. Det kan ikke nytte noget, at jeg for eksempel forløses i lårtykke stråler, hvis læseren bare sidder med en flad fornemmelse, for det er jo *digtet*, og ikke mig, der skal forløses. Den anden type forløsningssnak, hvor digtningen bliver et personligt projekt, tag for eksempel feministisk eller politisk litteratur, det er noget pladder. Digtene forløser mig kun indirekte, selvom jeg selvfølgelig bliver glad, når jeg ser, at noget fungerer.

Det har simpelthen noget med form at gøre, men et digt er også en fælde. Mange har i tidens løb sagt, at de ikke forstår, hvad jeg skriver. Det vil sige, at de faldt i en fælde, fordi de ikke blot skøjtede hen over ordene, og det er nu op til dem selv at komme ud igen.

– *Kan man med et lån fra en af dine bøger tale om, at digte er »livsfælder«?*

– Jeg kan vældig godt lide det fatale.

– *Men så skulle de måske kaldes for »dødsfælder«?*

– Nej, netop ikke, fordi de handler om liv. Man kunne også tale om »livstidsfælder«. Der er noget tid i ordet »livsfælder«.

– *Dit projekt er dermed også eksistentielt?*

– Ja, det er da klart, det er jo ikke en rolle, jeg spiller. Mine digte rummer sandhe-

den om mig som menneske, men formuleret på en digterisk måde. Michael Strunge sagde, at det ikke kan nytte noget, at man skriver: »Jeg havde det dårligt, og så gik jeg ned efter flødeskumskager«. Det er jo ikke poetisk. Og her kommer det allegoriske element sikkert ind i digtningen, fordi man i stedet for sin egen hverdagslige oplevelse skriver noget andet. Men selv om man benytter allegorien, er det jo egentlig et lige så sandt udsagn som virkeligheden, man benytter bare nogle andre ord end de rent deskriptive. Digtere oplever ikke noget, der adskiller sig fra, hvad alle andre oplever. Det er måden, de oplever på, som er anderledes. Det er ikke for at gøre det til noget særligt, men der er måske en særlig intensitet i digterens oplevelser, som bundfælder sig og bliver til digte.

– *Du lever meget tilbagetrukket, og dine bøger betragtes som eksklusive, meget vanskeligt forståelige. Derved passer du næsten for godt på klicheen om lyrikeren i elfenbenstårnet?*

– Simon Søjlehelgen?

– Ja ...

– Nogle ting er nødvendige. Jeg må leve mit liv og skrive mine bøger, som jeg gør det. Gud er i nærheden, og han skal nok gribe ind. Og desuden er bøtten også så småt ved at vende. Flere og flere opdager, at jeg faktisk mener noget med det, jeg skriver. Men at være populær i sig selv er jo tæt på pop, og den slags synes jeg er dødsygt. Det er ikke vejen frem. Jeg kan slet ikke forestille mig, hvordan det skulle kunne lade sig gøre. Jeg har det fint med at give et interview til *Ildfisken*, der har et begrænset antal abonnenter og forholdsvis få læsere. Hvis jeg kom ud i en større sammenhæng ville det meste måske bare dratte på gulvet. Jeg gør ikke forholdet til publikum op i tal, jeg vil hellere møde nogen, som virkelig er interesseret i det, jeg skriver.

– *Men du er alligevel glad for, at dit forfatterskab anerkendes og gradvist vokser i anseelse?*

– Jeg er da forfængelig, og jeg ønsker da at nå ud til andre mennesker. Mine bøger skal bruges og læses, det er det, der er meningen med dem, alt andet ville da være perverst.

– *Det må være stort set umuligt for dig at fornemme, hvordan dit publikum opfatter dig?*

– Måske skal man ikke tænke det på den måde. Hvis man nu gør ting op i, hvordan man virker på andre, kommer det let til at handle om roller, man spiller, og det synes jeg absolut, man skal undgå.

– *Dine bøger er kommunikation, en måde at række ud mod verden på?*

– Ja, men svaret på min henvendelse kommer måske først om 100 år. Det bekymrer mig ikke så meget. Jeg sætter bare nogle ting i gang og håber det bedste. Jeg ved, at mine bøger er slidstærke. Jeg har læst dem mange gange og kan dem udenad.

– *Du »stoler på evigheden«?*

– Evigheden er også nu.

– *Prøv at forklare det lidt nærmere?*

– Jeg tror ikke rigtig på tiden, den er et tyranni. Jeg synes, det er meget mere afslap-

pende at forestille sig, at tiden på en måde ikke findes, og at Gudsriget også er her. At døden bare er et punkt, som vi springer videre fra.

– *Du skriver i din debutbog Gennem min hånd: »Døden er uden farve / intet«.*

– Jeg skriver også et andet sted, »døden er profan, for graven lyser Herren / ultraviolet«. Jeg så i sin tid, at digtere forsøgte at udstyre døden med en farve og havde selv arbejdet meget med livsudtrykkene, »jeg-er-her-nu« og så er der disse klange af farver, som er livstegn, så jeg tænkte, at døden har i hvert fald ingen farve. Men når jeg så skriver »intet« i slutstrofen er det fordi, jeg dengang ikke tænkte i opstandelse. Jeg ville nok ikke have skrevet et digt som dette i dag. Men døden er jo ingenting, ubetydelig. Mange mennesker mener, at den er noget afgørende, og i 80'erne havde man en form for døds kult. Men kommer man tilstrækkeligt tæt på døden i tankerne og på det mørke, man selv bærer rundt på, så opdager man, at døden er temmelig uinteressant.

– *Du siger, at døden ikke betyder noget som helst?*

– Det er ligesom for at få den sat på plads. Jeg sætter den i nogle digte på plads med en latter. Jeg synes, at døden kan blive for opreklameret på nogle måder. I Celans *Todesfuga* er der intet efter døden, og så synes jeg, det bliver en belastning at læse. Det ville have været bedre at gøre det til en vittighed, men Celan havde ikke megen humoristisk sans.

Jeg skulle forsøge at finde et Celan-citat, noget jeg kunne gå ind for og bruge til mit eget. Men det var ikke muligt, og det skyldtes, at han lukkede sig om sin egen død. I de senere år har jeg haft meget svært ved at finde noget, der ligner det, jeg selv laver. Det er et problem nu.

– *Hvordan det?*

– Det er da pinagtigt, at man ikke kan finde slægtninge.

– *Det må da være en gave i det moderne, som vi befinder os i, at opdage, at man er original?*

– Jo, men ender det ikke tit med sådan nogle mærkelige eksperimenter? Jeg er mere optaget af, at vide at der findes andre, der ligner mig, og det er blevet vanskeligere med tiden. I dag har jeg det nogle gange sådan, at jeg står og betragter bogryggene i mine bogreoler og tænker, »Alt det gamle pis«. Man taler om, at det er en dannelse at læse verdenslitteraturen, jeg synes, det er dødssygt.

– *Men der synes ikke at være sket meget på dette område i halvfemserne. Døden er fortsat tabu på alle områder?*

– Man skal bare gøre sig klart, at døden er et springende punkt. Så behøver man ikke at spekulere mere over det, og man vil gøre sig selv en tjeneste. Ungdommens optagethed af døden er meget neurotisk, meget amerikansk, og jeg hader generelt amerikansk kultur.

– *Ungdommen identificeres med vitalitet, som har mange positive betydninger?*

– Jeg synes, at mange andre livsaldre er mindst lige så interessante. Det er klart, at man som ung bæres frem af håb, lykke og muligheder, men udsynet bliver bedre med

alderen.

– *Med den personlige modenhed?*

– Eller hvad man nu vil kalde det. Man behøver ikke at blive moden, bare fordi éns alder vokser. Jeg synes, det er meget vigtigt, at man husker at være et legebarn. På en måde rummer man jo alle livsaldrene i sig på én gang. Og dermed også døden. Det skal med det hele, og det er i orden.

– *Der er utrolig megen krop i dine digte?*

– H.C. Andersen sagde jo, at »krop skal der til«. Ting anskueliggøres med krop. Det er ikke kropsdyrkelse i egentlig forstand. Kroppen er udmærket på mange måder, men den kan også være ubehagelig, hvis man er forpint. Men så gælder det, at det er smerten, der driver én videre og afføder digtene i sidste instans. Kierkegaard har jo også været inde på den tanke, at det pinagtige bliver skønsang, når digteren rører ved det. Digteren transformerer smerten, så den bliver skøn. Men det er selvsagt en skønhed, som er mærket af smerten, ikke en banal skønhed.

– *Søren Ulrik Thomsen har i En dans på gloser skrevet, at mænd er optaget døden, mens kvinder er optaget af kærligheden.*

– Jeg har skrevet noget andet: »Kærlighed og døden var som rottehaler / én på hver sin måne / og papiret blev min brud / med ord, der risler ad det tynde slæb«. Kærlighed og død kan muligvis godt tænkes sammen.

– *Der kan altså muligvis godt være en mellemvej?*

– Jamen, der er altid en tredje mulighed: Den androgyn mulighed. Kunstneren skal være androgyn. Strunge formår at være tvekønnet og åben i sin digtning. Det er meget vigtigt at være åben over for både mænd og kvinder i sine digte. Karen Blixen var androgyn, H.C. Andersen var androgyn, og jeg synes, det er vigtigt, at man er sig bevidst om, at man rummer forskellige træk, som kan kaldes anima og animus, og at man tør udstille dem. Ellers ender man med for endimensionelle tekster.

– *Kan digtningen være »den tredje vej«?*

– Måske en lomme ... Der er syet til.

– *Hvorfor og hvordan bliver man så digter?*

– Det er nok fordi, man tør.

– *Er det da farligt? – Socialt, psykologisk, økonomisk?*

– Det er i alle henseende farligt ... Det er fatalt, og der er ikke noget at misunde. Men når man først er blevet det, kan man jo ikke tænke sig noget som helst andet. Det handler om, at man vil noget med sit liv. Jeg læste for nylig i avisen, at alle vil være berømte nu om dage, men det er jo et tåbeligt ønske, en romantisk drøm om rigdom og skønhed. Alle, der er berømte, ved, at det ubehageligt.

– *Hvorfor tror du, den drøm er så udbredt?*

– Det er fordi, vi føler os oversete, og det synes jeg er en katastrofe. Jeg vil ikke acceptere, at jeg er overflødig. Men når man så siger: »Vi er alene«, så er vi sammen, og

så har begge parter givet den anden noget, og så kan man sådan set ikke gøre meget mere.

– Betyder det, at man skal gøre sig umage som menneske over for andre mennesker, at man skal være god?

– Benny Andersen har skrevet det her groteske digt, hvor han siger, at nu vil han være god, og så sidder han for sig selv og spreder armene ud og er god en time om dagen. Dette digt skildrer en udbredt misforståelse, for godhed er en kamp, for mig at se.

– Hvad kunne det gode være?

– At der er *substans* i én ... Hvilket ikke er det samme som *indholdisme*. Det vil sige, når man vælger at proppe linierne med anmassende indsigter eller kedsommelig prosa. Det vil jeg nøjes med at gøre her.

– Vi har talt om de vilde metaforer. Mange af dine digte har også et humoristisk islæt, for eksempel skriver du i et digt: »Havens fasan / fjer over tungerne / lettende steg«, hvilket jo er en humoristisk måde at beskrive associationsrækker på. Hvordan har du det med, at anmelderne tilsyneladende ikke har bemærket dette?

– Jeg er selvfølgelig lidt ked af, at folk snyder sig selv. Det er klart, at humoren er til stede i mine digte. Det hænger måske sammen på samme måde, som hvis man læser et humoristisk digt op med et meget mørkt tonefald, så tør folk ikke grine. Og det er klart, at der både er leg og alvor i mine digte. Jeg elsker at grine, det er noget af det bedste.

– Har du ikke lyst til at tage ud og læse op og derved gøre dine digte mere tilgængelige for publikum?

– Jeg var da ked af, at jeg, da jeg fik Statens 3-årige legat, ikke kunne give skatteyderne noget særligt ud over mine bøger. Man gør vel, hvad man kan, og jeg kan ikke tage ud og læse op, jeg synes, det er for anstrengende. – Og så er det altså selve bøgerne, som er det vigtigste.

– En lyriker fortalte mig engang, at oplæsningen på en oplæsningsturné hurtigt kom til at føles som en professionel rutine. Er det det, du ikke bryder dig om?

– Jeg har sådan set oplevet det, allerede inden jeg sagde nej til at tage ud og læse op.

– Oplevet hvad?

– Oplevet at være på. Jeg er god til at forestille mig ting. Det svarer lidt til Kierkegaard, som gik op og ned ad stuegulvet med sin far, som sagde til ham, »Se, nu er vi i Dyrehaven og se, der kommer en karet«. De behøvede ikke at tage i Dyrehaven, og jeg har det på samme måde.

– Kierkegaard skrev vist også noget i retning af, at »man kan rejse i ånden«, og det er her, du på forhånd har oplevet hele oplæsningssituationen?

– Ja, og det er jo ikke så heldigt, men det er sådan, det er.

– Forestillingskraften og fantasien er således både et kors og en gave?

– Nej, sådan kan man nok ikke formulere det. Jeg mener helt klart, at fantasien under alle omstændigheder er en stor gave. At jeg så også kan komme til at male noget overvældende op er bagsiden ved denne evne.

– *Du botaniserer som lyriker i Bibelen, den græske mytologi og i hele modernismen, alle vegne ...*

– Jeg har orienteret mig, og jeg ved, hvor jeg skal finde tingene.

– *Kan man karakterisere dig som postmodernist?*

– Ja, den betegnelse føler jeg mig ret tryk ved, men jeg har sådan set altid betragtet mig selv som en religiøs postmodernist.

– *Men her støder vi så på det paradoks, at postmodernister som bekendt traditionelt set ikke er religiøse?*

– Jeg er næsten den eneste moderne, kristne lyriker i Danmark. – Man kan også kalde Johs. Ewald for postmodernist, der er ikke nogen linie som sådan, og jeg sætter mig altid mellem to stole. Jeg synes ikke, der behøver at være nogen modsætning mellem en postmodernistisk stilholdning og en kristen livsholdning. Digtning handler om at åbne. Modernismen lukker, den er for selvtilstrækkelig, ganske vist lukker jeg mig om mig selv, men jeg åbner for noget andet. Jeg elsker mine medmennesker, men det hele er som sagt gået i opløsning, og det må få nogle konsekvenser i et forfatterskab som mit. Modernismen er trods alt skrevet inden for en bestemt orden, idéhistorisk set, som så skulle afvikles. I dag har vi ingen orden, der skal brydes, og så kommer vi tilbage til sådan noget som for eksempel metre, for heri er der da trods alt en form for orden. Det er nødvendigt at finde noget, der holder det hele sammen – fordi alt som sagt er i opløsning. Sproget er det eneste, vi har tilbage. Jeg må adlyde det – i enhver henseende. Det *vil* noget med mig.

Fremtidens kirsebær
åbnede halsen på mangent et lig
da jeg, gul som et hjerte
slog trøjen i stykker.

Flyet kom i himlen
med en tegnestift ved nødudgangen
den, der vil abe i tider som disse
må synes om nogen og Remula D.

Et lys har brændt
og ikke kun de døde
men mit vindu klapper
fugle er af glas
og klemmer hele huset ind i én.

Jeg sprænges i 7.

Havet ku være et smykke af mundvand
da verden er tygget ihjel
bag øjnene fejrer man julen, der kommer
den stagende Orfeus
skibe vil fange de røllikeskærmede
dem, der blev vendt i benzin og sir tak.

Kærlighed og døden var som rottehaler
én på hver sin måne
og papiret blev min brud
med ord, der risler ad det tynde slæb.

I Paradis er synet ladt
vi skyder over rædslerne og liljers diktatur.

KOPENHAGA (UDDRAG)

Alle ved alt. Jack Kerouac er genial! Sandt nok: Alle ved alt.

I København møder jeg sommetider to fagmænd i sjælens udødelighed og kroppens dødelighed. Fagmænd i smugleri, religion og verdenslitteratur. Hr. Bendsen stammer fra Aalborg (metal- og cementindustri, værfter, jernværk, en højgotisk kirke) til gengæld er Hr. Kowalski fra det eksotiske Rzeszow (støvsugere, bonemaskiner, ventilatorer, bosættelsesspor fra neolitikum). Lige for tiden bor de i København. Hr. Bendsen er fuldstændig enig med Hr. Kowalski, og begge to er meget bekymrede for Grzegorz Wróblewskis fremtid. Dette er nogle af de professionelle råd, som de sædvanligvis giver ham:

Hr. Bendsen: *Hold op med at drikke og med det samme kan du blive af med alle falske venner. Dit hjerte forstærkes, og endelig vil du kunne opnå den længe ønskede rejsning.*

Hr. Kowalski: *På ny opdager du dyrenes fascinerende verden. (Siden kommer du på ven-skabelig fod med edderkopper.) Gamle mennesker vil forekomme dig subtile og fulde af visdom.*

Hr. Bendsen: *Du vil kunne lange ud efter komplicerede bøger: du vil holde af A.K. Davidsons »Zen haverne« og du vil forstå hvorfor Clemens VII påbegyndte krigen mod Spanien.*

Hr. Kowalski: *Du vil træde ind på en ny vej. Du kommer til at glemme angsten for døden og uhelbredelig sygdom. Måske begynder du også at vinde i skak?*

Hr. Bendsen & Hr. Kowalski (i kor): *Du vil kunne tillade dig at få et barn. Hold op med at drikke! – vil du sige til ham, idet dit liv ender, og du hører de første af Herrens klokker.*

Og derefter? Hr. Bendsen (kæderyger) går ud for at blive »luftet« og vender efter nogle minutter tilbage med en pose fyldt med iskolde HOF. Hr. Kowalski tager endnu en konkret beslutning. Han spørger om jeg har kryddersild i køleskabet. Efterfølgende stiller han en flaske vodka på bordet, »foræret«, som han siger, af sømænd fra det fjerne Klajpeda. Han siger, at de danske toldere er mænd uden hjerte. Hr. Bendsen tilføjer, at alkohol er godt imod tømmermænd, influenza og forstoppelse! Skål! (Vores komplicerede liv vender igen tilbage til det normale). Jeg ved også alt.

(Oversat af Beata T. Wróblewska og Jakob Drong)

Ak ja, koen æder, tygger drøv og
 jeg ser til: inden længe
 slår regnen ned i glinsende partier
 og skiller sig af med sit citrongule lys
 det tætte uden for rækkevidde.
 Jeg har altid ønsket månen i to, og det gerne
 i miniature. Fra samme tid har jeg et billede:
 i forgrunden en kvinde seende
 ud over irhaven uden taks og elm
 hvori elefanter marcherer: en hvid,
 en lyserød med hvide prikker, en ganske grå.
 Hun skygger for solen med hånden over øjnene og
 vender beskueren ryggen. Der er ingen
 sol, *kun* måne.

Betragt mig nu ikke som et ulideligt
 bad, tømmermænd eller
 en knagende rygsøjle: marven
 skal tidsnok rive sig løs og perforere
 lungen. Syg, evigt syg, står jeg knugende
 stille med den højeste hast tænkelig. I favnen
 dyret der løb over maven i nat.

En kødfyldt paraply og et palads med ukendte
 gange, verdens største pejs og et fad med forløst
 konfetti. Revnende fede butlere tager de sminkede
 kvinder under pulverparykker holdt oppe af sindets gasblå irgange.

Hvis nu ingen så os, så kunne vi danse, du og jeg,
 min hånd køre over din lænd og ind. Jeg ville være smart klædt og klog, bleg som en
 sammenhæng.

DEN STØRSTE RØV I LONDON

Havde jeg dog bare set, hvilken vej vinden blæste, havde jeg skrevet en hel lille novellesamling og kaldt den *Verdens største røv*, så havde jeg bare at give fanden i post-modernismen, sætte mig ned på *The Pharmacy* og tage stikpilleprøver og læse Rimbaud.

Og hvis jeg var en mand, ville jeg pisse op og ned af middelalderens katedraler og plukke blomster i parkerne og forære dem til de mest henrivende latterlige London-fruer, og man ville kalde mig den store reformator, men det er jeg ikke, og jeg er heller ikke post-morder, henrivende talentfuld, men ynkelig forfængelig, så derfor gør jeg som de andre, jeg læser også Anders And-tegneserier for at lure Onkel Joakim af, går på café og køber espresso med mine lykkemonter og går i designertøj fordi – det gør man altså i London. Og når jeg bliver træt af undergrundsbanen, tager jeg elevatoren op i en tilfældig bygning, smider tøjet oppe på toppen og løber nøgen rundt og stamper med fødderne, påberåber mig min ret til et liv i frihed, min mest basale menneskeret, sammen med ti andre idioter, der også tror på Jesus, frelseren, ham der engang løb rundt med bar numse for at helbrede en syg verden.

Jeg vil gøre lidelsen til min egen. Jeg vil kvæstes, dø og begraves. På tredje dag drages mod tonden, hvorfra jeg skal skide i øst og i vest. Jeg tror på den enfoldige, den højrovede nar, verdens største røv, egoisten, og jubler: – Ja for fanden, her er jeg tættere på himlen end i døden! Kan du forestille dig noget mere liderligt?

Mine forældre (der ikke er evangelister – lad mig slå det fast) siger, at jeg er ung og naiv, de ryster på hovedet og drikker lidt mere te – oh darling, you need money, money and excitement! Men når jeg snurrer rundt på taget, og det snurrer i mit hoved, og når jeg er lige ved at miste balancen og styrte udover tagets kant, sker det, at verden bliver endnu en mulig virkelighed.

MADRASSER TIL ALLE

Så blev det endelig høsttid på landet og kvinderne hev op i skørterne for at sprede ben. Maren var lidt for fin til høløftet, Emma med de grimme tænder lå på jorden og hvidnede om kap med harmonikaen og fiolen hele natten, mens en delegation af lyserøde, glatte bonderøve blev undfanget. Sikken et slid det var, og hvor megen møje havde de ikke med at stable et sådant arrangement på benene. Den aften svedte bønderne i deres alkover og på markerne, åndedrættene hang tæt i laden som fluer omkring en mødding. Én bestemt årstid efter høsten fødes alle børnene til en grufuld skæbne. Det hele er planlagt, så den nye generation er moden til at føre traditionen videre femten år efter, hvor det forlyder, at et kuld førstegenerationsakademikere blev avlet. Er det ikke vidunderligt? – Snart, siger man, er der madrasser til alle.

BIDRAGYDERE #21

LENE ASP FREDERIKSEN, f. 1980, bor i Lyngby: Debut.

SIMON GROTRIAN, f. 1961, bor i Lemming ved Silkeborg: Digtsamlingerne *Gennem min hånd* (1987), *Kollage* (1988), *Næste himmel* (1989), *Fire* (1990), *Livsfælder* (1993), *Slangehost* (1994), *En æske til Lot* (1995), *Magneter og ambrosia* (1996), *Ossians puls* (1997), *Ti* (1998) og *Porcelænsbreve* (1999) – alle udgivet af Borgens Forlag.

TOMAS ROSTRUP HENNINGSEN, f. 1972, bor i Svendborg: Debut.

ANDERS ABILDGAARD NIELSEN, f. 1977, bor i Århus: Digte i *Hvedekorn* og *Ildfisken*.

MORTEN SØNDERGAARD, f. 1964, bor pt. i Vinci, Italien: Digtsamlingerne *Sahara i mine hænder* (Borgen, 1992), *Ild og tal* (Borgen, 1994), *Ubestemmelsssteder* (Brøndum, 1996) og *Bier der sovende* (Borgen, 1998). Desuden prosadigtene *Hypoteser for to stemmer* – sammen med Tomas Thøfner (Biblioteket Øverste Kirurgiske, 1998).

GRZEGORZ WRÓBLEWSKI, f. 1962, bor i København: Debut 1992 i Polen, hvor i alt fire digtsamlinger er udgivet. På dansk: *Siesta på Nørrebro* (Brøndum/Aschehoug, 1994) og *Hvis hver fluevinge er talt* (Biblioteket Øverste Kirurgiske, 1999).

MEMORANDUM

TO : THE SECRETARY OF DEFENSE

FROM : THE SECRETARY OF THE ARMY

SUBJECT: [Illegible]

1. [Illegible]

2. [Illegible]

3. [Illegible]

4. [Illegible]

5. [Illegible]

6. [Illegible]

7. [Illegible]

8. [Illegible]

9. [Illegible]

10. [Illegible]

11. [Illegible]

12. [Illegible]

13. [Illegible]

14. [Illegible]

15. [Illegible]

16. [Illegible]

17. [Illegible]

18. [Illegible]

19. [Illegible]

20. [Illegible]

21. [Illegible]

22. [Illegible]

23. [Illegible]

24. [Illegible]

25. [Illegible]

